

dr. Jakobi Ákos

Az információs kor sajátos térbelisége

**Eötvös Loránd Tudományegyetem
Regionális Tudományi Tanszék**

Bemutakozás

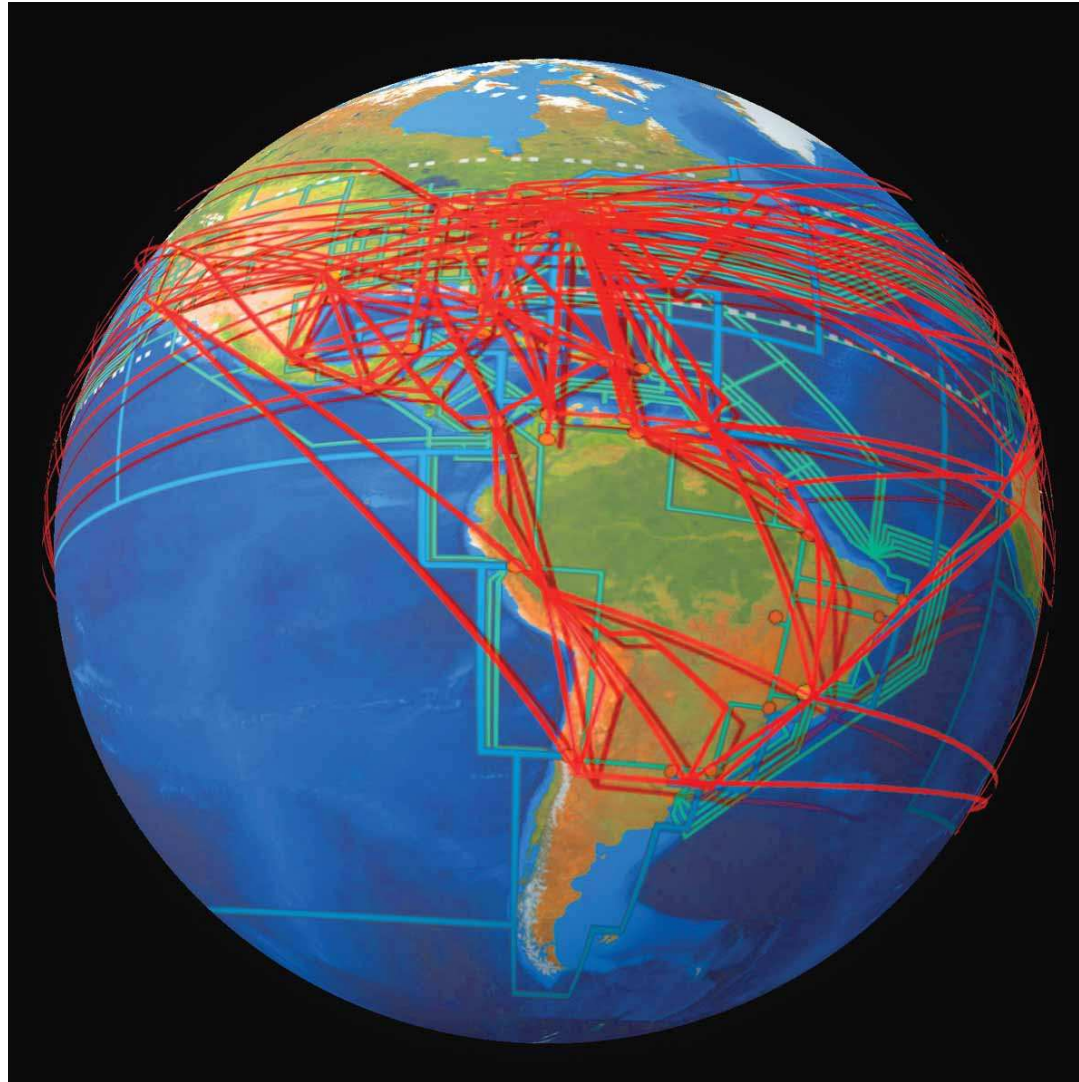
- ELTE Regionális Tudományi Tanszék, adjunktus
- ELTE Földrajz- és Földtudományi Intézet titkára
- PhD (2007): Hagyományos és új területi különbségek az információs társadalomban
- Kutatási terület:
 - az információs társadalom területi sajátosságai, területi kutatásokra gyakorolt elméleti és módszertani hatásai, területfejlesztési hatásai, új elemzési eszközei
 - az információs kor változó térhasználatának, valamint a „virtuális tér” új társadalmi, gazdasági és területi hatásainak kutatása
 - regionális elemzési módszerek, regionális modellezés
 - térinformatikai lehetőségek alkalmazása a társadalom és a gazdaság területi kutatásában

A térbeliség jelentősége az információs korban

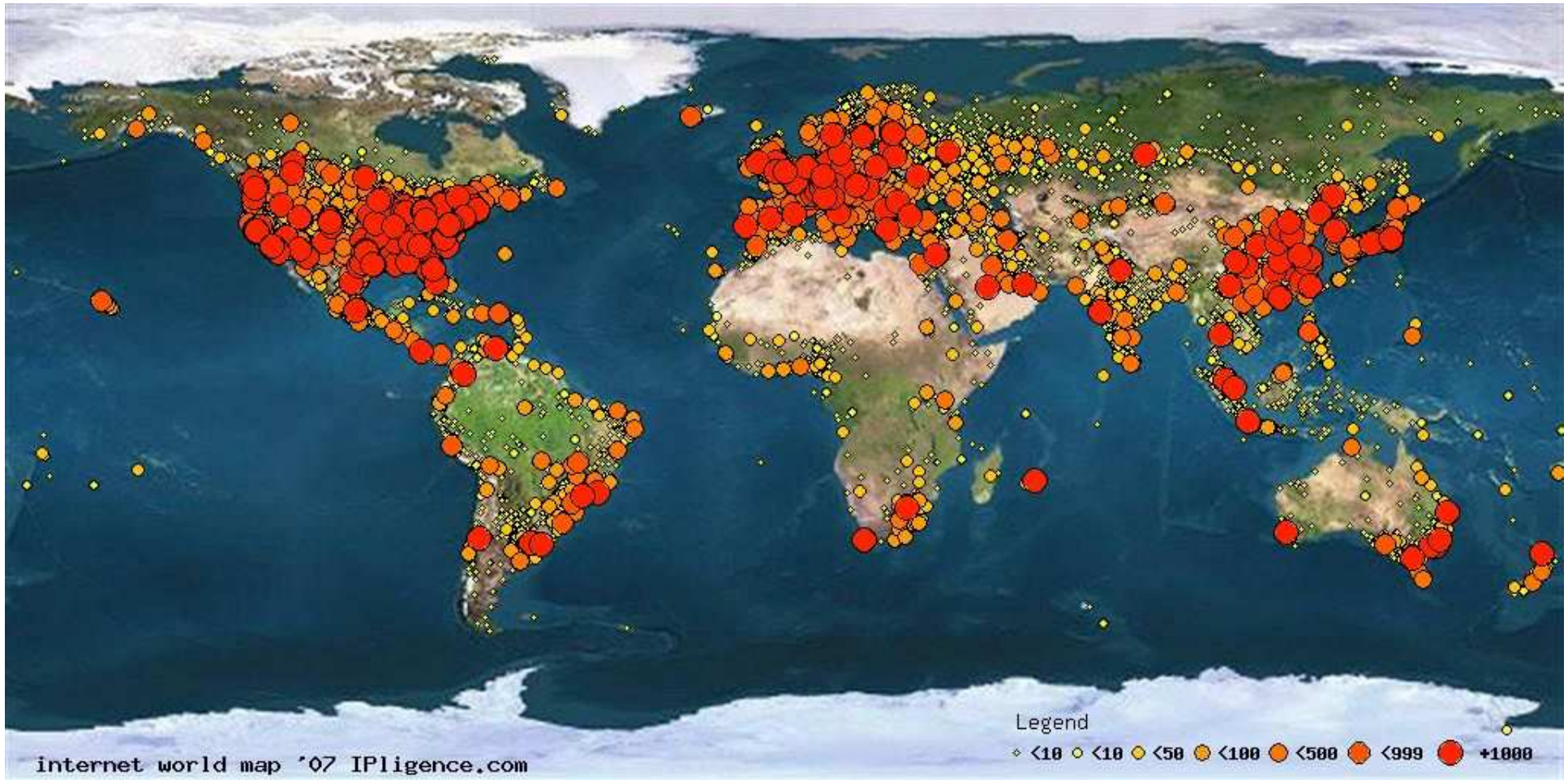
Témafelvetés

- Az utóbbi évtizedekben megjelent egy új tényezőcsoport vagy csak rendszerező elv, ami egyre kevésbé hagyható ki a társadalmi vizsgálatokból
- új szemlélet, új értékrend, új termelési tényező és új egyenlőtlenséget gerjesztő folyamatok
- A regionális tudomány célja:
 - ezen jelenségkör területi sajátosságainak megismerése (főleg az új elemek kihangsúlyozása)
 - a területi különbségekben játszott hagyományos és új vonások feltárása
 - hipotézis bizonyítása: az információs társadalom a korábbiakhoz egyáltalán nem hasonló társadalmi és területi hatásokat is eredményezett

Térbeliség az információs korban?

Térbeliség az információs korban?

A tér lényeges vagy elhanyagolható szempont?

- „the end of geography”, „death of distance”
- „geography matters”, „geography returns”, „revenge of distance”

- hagyományos térszemlélet megváltozása
- újszerűség:
 - eddigiektől radikálisan eltérő értelmezések
 - eddigiek kiegészítéseként megjelenő értelmezések

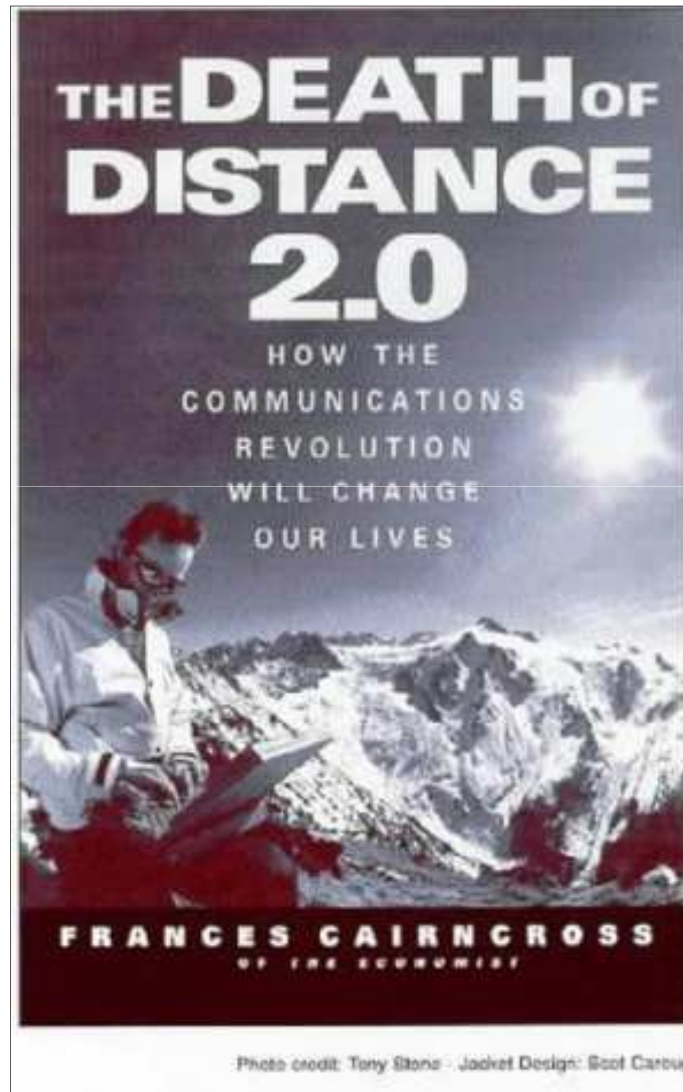
Létezik-e „földrajz” az információs világban?

Bitek, nem atomok

Tértelen tér

**bármit,
bármikor,
bárhol,**

**a földrajz
vége**

A kibertér
mindenhol van
és sehol sincs

határtalan
világ

helynélküliség,
helytelenség

„feloldódó”
városok

súlytalan
világ

Lényeges-e a térbeliség?

A térbeliség (a földrajzi dimenzió) nem lényeges

- a tér legyőzése valósággá válhat
- a térnek az idő általi teljes „megsemmisítése” lehetséges
- globális, mindenhol elérhető hálózatok
- globális piaci szisztémák erősödése, nemzetállamok szerepének megszűnése (Negroponte, 1995)
- vállalkezési tevékenységek átstrukturálása, fogyasztás helyétől kevésbé függő telephelyválasztás („fate of location”)

Lényeges-e a térbeliség?

A térbeliség (a földrajzi dimenzió) nem lényeges

- a kibertérben a felhasználók felszabadulhatnak az emberi test fizikai megkötöttségei alól
- társadalmi terek, ahol az emberek továbbra is személyesen találkoznak, de a „találkozás” és a „személyesség” új definíciói mellett
- tetszőleges helyről végezhető tevékenységek
- bárhol hozzáférhető információk

Lényeges-e a térbeliség?

Cáfolat: a térbeliség (földrajzi dimenzió) igenis fontos

- a földrajzi szabályok pontosan úgy működnek, ahogy eddig
- a tértudományi alapfogalmak ismételt felfedezése
„a földrajzi felfedezések második kora” (Johansson, 2000)
- tovább élnek a valódi térbeli, társadalmi és gazdasági megkötöttségek, „digitális megosztottság”
- infrastrukturális adottságok továbbra is egyenlőtlenül oszlanak meg a térben
- hozzáférési pontok
- optikai kábelek kilométerei, számítógépes hardver elemek tonnái
- a globalizáció nem homogenizáló folyamat

Lényeges-e a térbeliség?

Cáfolat: a térbeliség (földrajzi dimenzió) igenis fontos

- nem adható át minden információ az IKT technológiákkal (kodifikált vs. tacit tudás)
- a kommunikációs interakciók tartalmi mélysége is fontos
- személyes (face-to-face) kontaktusok

Lényeges-e a térbeliség?

- „the end of geography”, „death of distance”
- a térbeliség eddigiektől radikálisan eltérő értelmezési formái
- a tér legyőzése valósággá válhat
- felszabadulás a téri megkötöttségek alól, helyválasztás szabadsága
- globális, mindenhol elérhető hálózatok
- utópista
- „geography matters”, „geography returns”, „revenge of distance”
- az új térbeliség az eddigiek kiegészítéseként jelenik meg
- a földrajzi elméletek újból igazolódnak
- infrastrukturális adottságok egyenlőtlen térbeli megoszlása
- empirista

Az információs társadalom különböző megközelítéseiből fakadó térszemléleti differenciák következményei.

Az információs gazdaság és társadalom terei

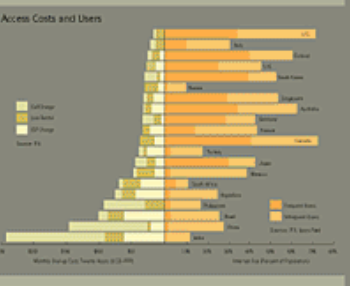
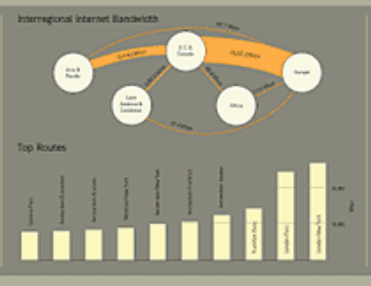
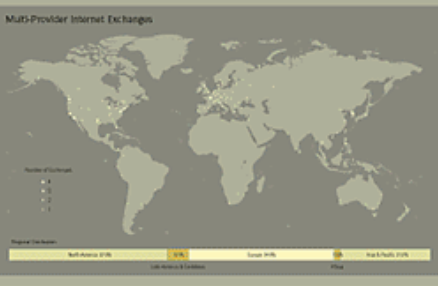
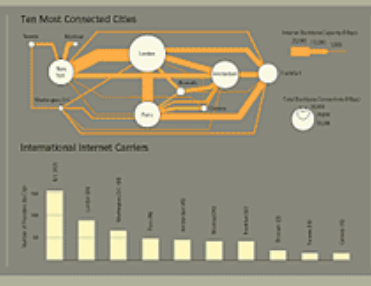
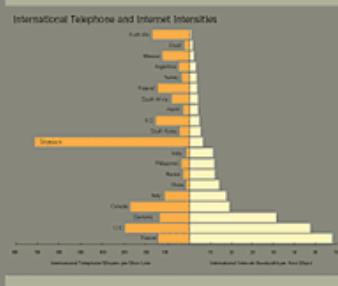
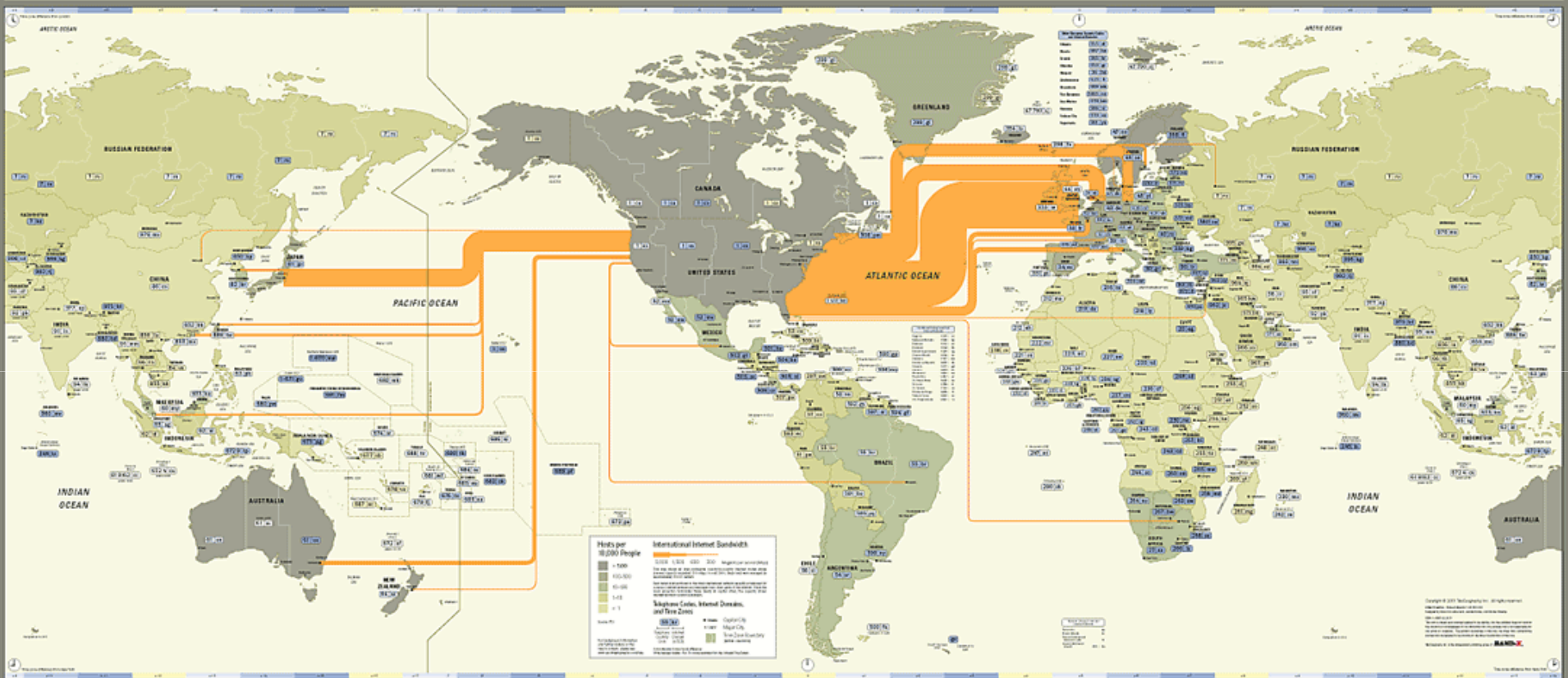
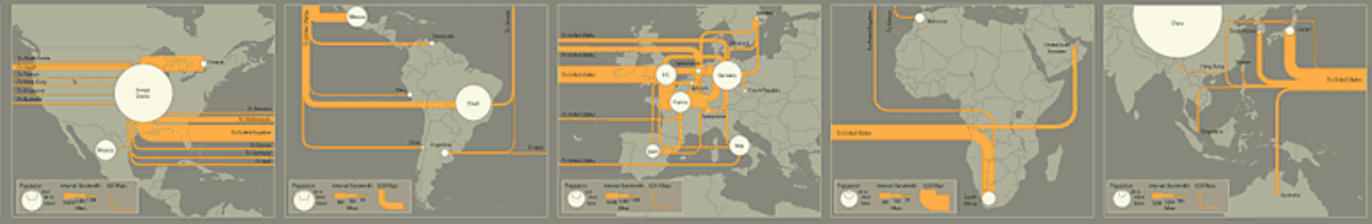
- Az információs társadalom földrajzilag lokalizálható tere
 - jelen van a földi (földrajzi) térhez kapcsolás momentuma (külső tér)
 - hagyományos vizsgálati területegységekhez köthető térbeliség (térségek, régiók, települések)
 - materiális objektumokhoz köthető térbeliség (kábelhálózatok, áramlási csatornák, elosztópontok, épületek)
 - hagyományos térfelfogás

Global Internet Map

First Edition - June 2001

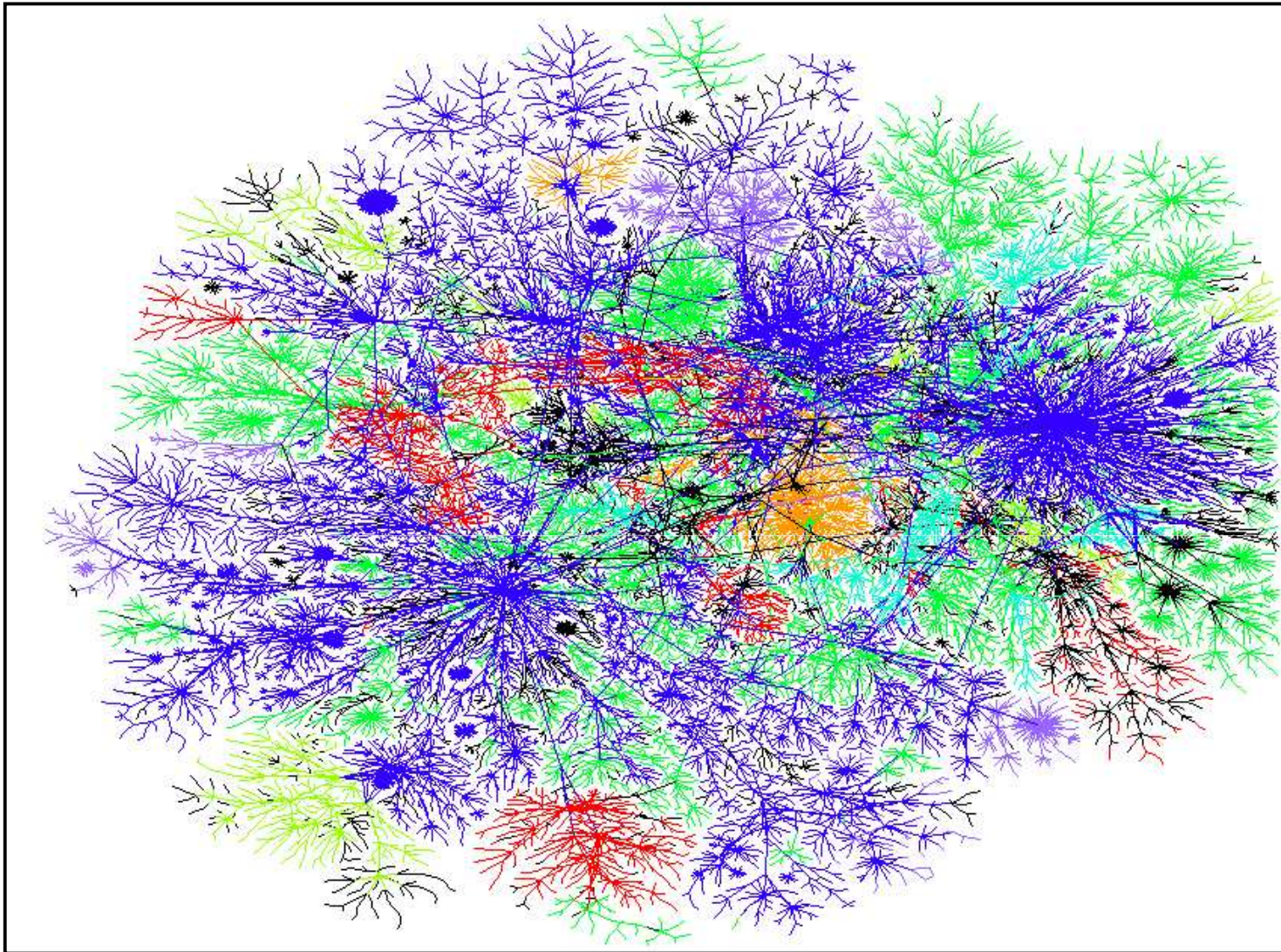
Produced by
TeleGeography, Inc.
 The Source for International Telecom Statistics and Analysis
 1120 Massachusetts Ave., 9th Floor • Washington, DC 20005 • USA
 Tel: +1 202 462-5500 • Fax: +1 202 462-5555
 E-mail: info@telegeography.com
 www.telegeography.com

Sponsored by
TELLA
 www.tella.com

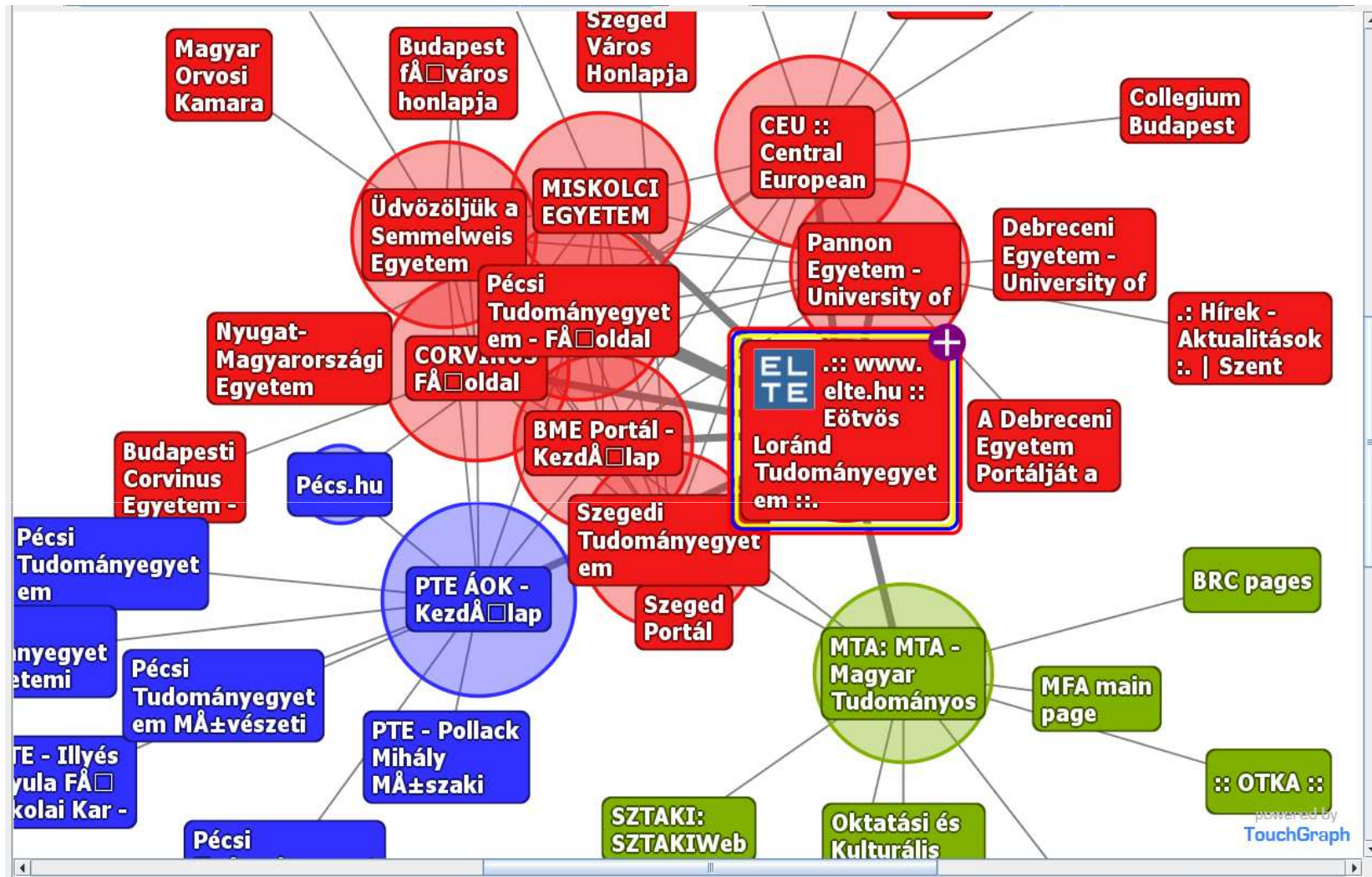

Az információs gazdaság és társadalom terei

- Az információs társadalom sajátos belső terei (virtuális terek)
 - hardverek, szoftverek, a telekommunikációs hálózatok és az emberi elme szerves kombinációja
 - nem lokalizálható tér, nem euklideszi tér
 - észlelt tér, „kollektív hallucináció”
 - teljes egészében társadalmi eredetű tér (mesterséges, konstruált tér)
 - space of places helyett space of flows
 - fraktálgeometria, celluláris automaták (egyres helyeken és azok szomszédságában működő törvényekre épülő egységek)

Páva (peacock) modell a virtuális térről
(Forrás: Burch, H. – Cheswick, B. 1999)

A www.elte.hu honlap kapcsolati hálójá (részlet)

A hely fogalmának átalakuló értelmezései

Helyértelmezések

- A diszkrét helyek „feloldódnak”
- „helytelenség”, a hely önmagában jelentőségét veszti (Castells, 1996)
- A hozzáférési helyek fontosak
- Helyfüggés és helyfüggetlenség együttes jelenléte

Location based
services

Mindenhol elérhető hálózatok
Vezeték nélküli és mobil technológiák

A helyfüggetlenség helyei (a valódi térstruktúra)

- A helyfüggetlenség korlátai
 - infrastrukturális adottságok, hálózatok kiépítettsége
 - társadalmi lehetőségek (készülékellátottság, eszközellátottság)
 - földrajzi okok (domborzat, épített környezet, stb.)
- Csak a rendszerből való információnyerés **lehetősége** az, ami mindenhol létezik, mely kisebb vagy nagyobb erőfeszítések árán valósággá is válhat.
- GEOGRAPHY MATTERS! (Cheverst et al., 2002)

Vitakérdések, gondolatok

- Hoz-e (eredményezhet-e) további változást a regionális tudomány közelítésmódjában, gondolatvilágában az információs társadalmi és gazdasági átalakulás?
- Az információs kor modern eszköztára vajon kínál-e lehetőségeket új területi összefüggések feltárására?

**Köszönöm a
figyelmet!**